

ומוכח מהנוסח הזה, שהוא ממזר כיון שהוא בא מעבירה של אשת איש, שעונשה מיתת בית דין, ויש מהנוסח הזה הוכחה לקיים דברי רבי יהושע, שאין ממזר אלא מחייבי מיתות בית דין.

ב. אשתו שמתה — הרי הוא מותר באחותה.

ג. גרשה לאשתו, ומתה — הרי הוא מותר באחותה.

נשאת לאחר, ומתה — הרי מותר באחותה.

וכמו כן ביבמתו:

יבמתו שמתה — מותר באחותה,

הלץ לה, ומתה — מותר באחותה,

נשאת לאחר, ומתה — מותר באחותה.

ומבואר בגמרא שזו היא משנה פשוטה, וכאן שנה רבי משנה שאינה צריכה.

גמרא

והוינן בה: מאי טעמא דרבי עקיבא האומר שאפילו מחייבי לאוין יש ממזר?

ומשנינן: משום דכתיב: [דברים כג] "לא יקח איש את אשת אביו, ולא יגלה כנף אביו".

ודרשינן: כנף שראה אביו — לא יגלה!

וסבר לה רבי עקיבא כרבי יהודה, דאמר: באנוסת אביו הכתוב מדבר, דהויא לה חייבי לאוין.

אחרים אומרים: מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה.

אמר רבי אבהו, ואיתימא רבי חנינא: מאי קראה, שנענשים על שהייתם מלהתגייר?

שנאמר במגילת רות [פרק ב] "ישלם ה' פעלך, ותחי משכורתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל, אשר באת לחסות", וגומר. על שמיהרת ולא איחרת להתגייר.

מתניתין

מט-א א. איזהו ממזר?

כל שאר, קירבת בשר, שהוא כ"לא יבא", דברי רבי עקיבא.

והיינו, הולד הנולד מכל איסורי קירבה בדרגת "חייבי לאוין" [וכל שכן הולד הנולד מאיסורי קירבה החמורים מאלו], כגון אנוסת אביו לפי רבי יהודה, שהיא בלאו, וכגון נושא חלוצתו שהיא אסורה עליו בלאו, "כיון שלא בנה שוב לא יבנה".

שמעון התימני אומר: כל שחייבים עליו כרת בידי שמים, הולד הנולד ממנו הוא ממזר, אך לא מחייבי לאוין, כגון הנושא חלוצתו.

והלכה כדבריו!

ורבי יהושע אומר: כל שחייבין עליו מיתת בית דין, אבל לא חייבי כריתות, וכל שכן חייבי לאוין.

אמר רבי שמעון בן עזאי: מצאתי מגלת יוחסין בירושלים, וכתוב בה: איש פלוני ממזר — מאשת איש!

וסמיך ליה להאי קרא: [דברים כג] "לא יבא ממזר בקהל ה'".

אלמא מזהני, מחייבי לאוין, הוי ממזר.

ומוסיפה הגמרא: ולרבי סימאי, דמרבח שאר חייבי לאוין לממזר, למי שנולד מהם, ואפילו איסורי לאוין דלאו דשאר, שאינם איסור לאו הנוגע לקירבה.

כגון מחזיר גרושתו משנישאת לאחר, שהוא ענין של טומאה ולא ענין של קירבה. וכגון לשאת "נתינה", שאיסורה הוא משום חיתון עם שבע אומות שנאמר בהן "לא תתחתן בהם". וכגון עמוני שנשא בת ישראל, שבניו ממזרים.

וכמו כן לרבי ישכב, דמרבח ממזרים אפילו מחייבי עשה.

כגון מצרי או אדומי, שאין איסורם בלאו, אלא רק באיסור עשה, שנאמר "דור שלישי יבוא להם בקהל ה'". והוא "איסור עשה", דור שלישי, ולא דור שני —

נפקא להו מהאות וי"ו שבתחילת הפסוק "ולא יגלה כנף אביו", שהיא באה להוסיף על הפסוק הזה, העוסק באנוסת אביו [שהיא לאו של שאר] גם חייבי לאוין שאינם של שאר, וגם איסורי עשה, שכולם נסמכים מכח הפסוק הזה אל איסור ממזר, הסמוך לו.

ושמעון התימני שאומר אין ממזר מחייבי לאוין אלא מחייבי כריתות, סבר לה כרבנן, שלפיהם אין הפסוק הזה עוסק כלל באנוסת אביו.

דאמרי רבנן: "ולא יגלה כנף אביו" — בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר.

דהויא לה אשת אחי אביו, שהיא חייבי כריתות.

ואיסור זה נאמר בספר ויקרא, בכלל העריות, וחזר הכתוב בספר דברים לכתוב אותו, וסמיך ליה, לפסוק הזה של "ולא יגלה כנף אביו", את הפסוק "לא יבא ממזר" — ללמדך שהולד הנולד ממנו הוא ממזר.

אלמא, רק מחייבי כריתות הוי ממזר.

ורבי יהושע, האומר שרק מחייבי מיתות בית דין הוי ממזר — מה הוא יעשה עם הלימודים של התנאים האחרים?

סבר רבי יהושע: אם בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר, כדברי חכמים, או באנוסת אביו הכתוב מדבר, כדברי רבי יהודה, וללמדך מהסמיכות של הכתוב לממזר, שיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן, או מחייבי לאוין לפי רבי יהודה —

לכתוב רחמנא "לא יגלה כנף אביו" בלבד!

שהרי, כיון שהוא עוסק בשומרת יבם של אביו, או באנוסת אביו, ומלמד שיש מהם ממזר, וכל שכן שיש ממזר מחייבי מיתות בית דין, כמו אשת אב, שיש בה גם כרת וגם מיתה של בית דין.

ואם כן זה שהקדים ואמר הכתוב "לא יקח איש את אשת אביו" — למה לי לכותבו כלל, והרי יש לנו לדעת שהולד הנולד הוא ממזר, מכל שכן?!

אלא לאו, מכך שטרח הכתוב לכתוב כאן את הפסוק של "לא יקח את אשת אביו", משמע שהכי קאמר קרא:

רק אשת אביו בחיי אביו, שהיא אשת איש,

ולכן, אם אין פוקעים קידושיה של הנדה בעת נדותה, הרי זה ראייה שיתכן בה קידושין לבעל גם בשעת נדתה, ורק ביאתה אסורה, וזו היא הסיבה שדהולד אינו ממזר.

שנאמר במי שבא על הנדה, שנטמא שבעה ימים כמו הנדה שהוא בא עליה: [ויקרא טו] "ותהי נדתה עליו".

"ותהי", לשון הויה הוא, מלמד הכתוב שאפילו בשעת נדתה, תפסי בה קידושין.

סוטה נמי, אין ממזר מבעלה, על אף שהוא עובר על לאו של איסור זונה, דהא תפסי בה קידושין. שהרי אין קידושיה לבעלה פוקעים מחמת זנותה. ולכן אין הולד ממזר.

תניא נמי הכי כדברי אביי: **הכל מודים**, כבעל הבא על הנדה, וכבעל הבא על הסוטה שזינתה תחתיו, ובאיש זר הבא על שומרת יבם — שאין הולד ממזר.

וסוברת הברייתא שאין ממזר מאיש זר הבא על שומרת יבם, היות ויש לאיש זר תפיסת קידושין ביבמה.

ונחלקו בדבר לקמן [צב ב], רב ושמואל.

לדעת רב לא תופסים קידושין בשומרת יבם לאדם זר.

ולמד זאת רב מן הפסוק "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", וסובר רב שמשמעות הפסוק היא: לא תהיה הויה של קידושין בשומרת יבם לאיש זר, אלא רק יבמה יכול לקחתה לאשה, ולא אדם אחר.

ולפי רב, כיון שאין לזר תפיסת קידושין בה, אם יבוא עליה זר יהיה הולד ממזר.

וחיובה הוא מיתת בית דין, הכתובה בפסוק **מ"לא יקח איש את אשת אביו" עד "לא יגלה את כנף אביו" — הוי ממזר.**

טפי, מכאן והלאה, בפסוק "לא יגלה כנף אביו", המדבר לפי חכמים בשומרת יבם של אביו, שחיובה הוא רק כרת [אשת אב אחר מיתת אב, שאינה אשת איש עוד], ולפי רבי יהודה באנוסת אביו, שהיא רק חייבי לאוין — לא הוי ממזר!

אמר אביי: הכל מודים, ואפילו שמעון התימני העושה ממזר מחייבי כריתות, בבא על הנדה, שביאתה אסורה בכרת, אך אינה מאיסורי קירבה לעריות.

וכן הכל מודים, ואפילו רבי עקיבא שעושה ממזר אפילו מחייבי לאוין שאינם של שאר, כגון המחזיר גרושתו משנישאת —

שאם בא הבעל על הסוטה, על אשתו לאחר שזינתה, ואפילו אם ודאי זינתה ואסורה לו בלאו — שאין הולד ממזר!

ומסביר אביי את דבריו:

נדה, על אף שביאתה אסורה לבעלה בכרת, הכל מודים שאין הולד ממזר, דהא תפסי בה קידושין לאשה. שהרי בעת נדותה לא פוקעים קידושיה לבעלה, ולכן אין הולד ממזר.

כי לדברי הכל אין ממזר אלא מאשה שלא תופסים לו בה קידושין.

לפי שיסוד הממזרות הוא "מום זר", שה"זרות" בין האיש לאשה, שלא יתכן ביניהם קשר של אישות, אלא לעולם הם זרים זה לזה, היא הגורמת לממזרות של הולד הנולד מהם.